

Ontplofte dominees

De eerste decennia viel er weinig te beleven aan de covers van de VPRO-gids. Maar na 1970 was geen experiment te gek.

Briljante vondst in het boek: een tijd-balk met alle logowijzigingen van 1926 tot 2011. In 85 jaar tijd zie je de beeldmerken ingrijpend veranderen. Negentien keer in totaal. Gemiddeld gingen ze vierenhalf jaar mee, de logo's, de formats en de lettertypes voor de tv-gids en de omroepvereniging VPRO (zonder puntjes, sinds 1968). Dat is niet lang.

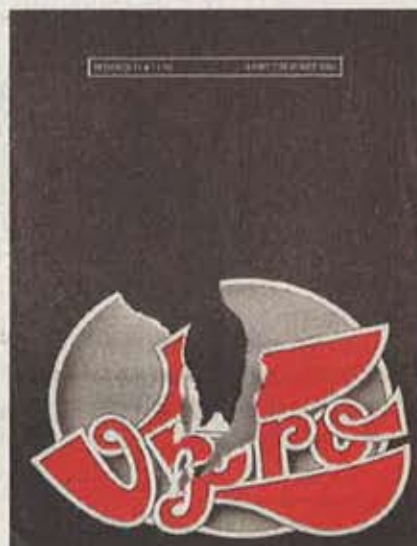
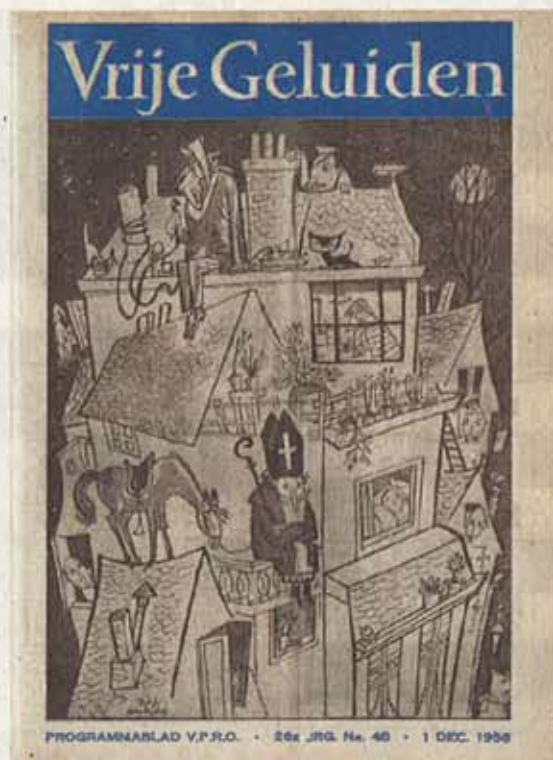
Als er iets in het genetisch weefsel van de Vrijzinnig Protestantse Radio Omroep ruim voorhanden is, dan is het wel het verlangen om anders te zijn. Dat mag blijken uit het eerste naakt (Hoepla, 1967), de eerste godslasteraar op tv (Gerard Reve, 1966), de eerste schreefloze letter (de Helvetica, 1961), de eerste borduurseks op de omslag (Seks in Nederland, 2002), de eerste cover waarvan niemand kon zien dat het een cover was (Film Fun, 2009).

'Een kleine geschiedenis van de VPRO-vormgeving aan de hand van enige honderden gidsomslagen van 1926 tot nu', is de ondertitel van het boek *VPRO gids covers* dat de omroep uitbrengt bij het 85 jarig bestaan. De gids (huidige oplage 215 duizend) begon ooit onder de naam *Vrije Geluiden*. In de roerige jaren zeventig werd het *VPRO* en later *VPRO gids*.

Als iemand ooit een studie wil maken van de linkse bloeitijd die zich eind jaren zestig van de vorige eeuw aandeede in Nederland, dan is de VPRO-gids gouden onderzoekspul. Het zit er allemaal in, de decapitatie van de VPRO-dominees in 1968, de opkomst van een talentvolle generatie televisiemakers, de absurdistische humor (Wim T. Schippers, *Monty Python*, *Theo en Thea*), maar ook dat andere waar de VPRO zo goed in zou worden: de tv-documentaire.

Die eerste decennia van haar bestaan was de VPRO vooral een omroep van dominees. Dat leverde vaak bloedstollend saaie covers op met tot in de jaren vijftig vage landschapsfoto's en een Bijbeltekst: 'Maar de geest Gods zweefde over de wateren'.

Dat ontplofte allemaal in het jaar 1968. De dominees moesten wijken voor mannen als Arie Kleijwegt, Jan Blokter, Roelof Kiers, Jan Donkers en Van Kooten en De Bie. Er kwamen grote

Boven, van links af: Fiep Westendorp (1956), Piet Schreuders (2002), Sander Plug (2006). Onder, van links af: Otto Treumann (1967), Jaap Drupsteen (1981), Moker (2011), Peter van Straaten (1980). Geheel boven: Max Kisman (1996).

ontwerpers de gids binnen: Otto Treumann, Jan Bons en, zeer bepalend in de jaren zeventig, Jaap Drupsteen. Zijn zwierige, licht psychedelische stijl vergezelde de VPRO in zijn opmars. De omroep groeide van 90 duizend naar 600 duizend leden.

Wat er zo feestelijk is aan dit boek is, is dat de experimenteerlust die de gidsmakers op de covers botvierden van de bladzijden spat. Het zal ongetwijfeld ook veel flink wat middelmatig werk hebben opgeleverd. Maar het fijne van

een selectie is, dat het louter een optocht van hoogtepuntjes lijkt te zijn. Met mooi werk van ontwerpers als Sander Plug (Arjan Ederveen, 2005), Raoul Deleo (Pinkpop, 1995), Diane Scherer (Gouden Kalf, 2009), Piet Schreuders (*Juinensche Courant*, 1983), Ron van Roon (*Theo en Thea*, 1986).

Vooral onder hoofdredacteur Boudevijn Paans (in de jaren 1975-2000) en vormgever Piet Schreuders werd het een sport om eigengereide beeldmakers uit te nodigen voor een omslag-

ontwerp. Ze hadden oog voor talent. Bovendien zijn veel covers in dit overzicht verbonden met de grote bloeitijd van de VPRO-tv: *Monty Python*, *Archie Bunker*, *Van Kooten en de Bie*, *De Lachende Scheerkwast*, *Theo en Thea*.

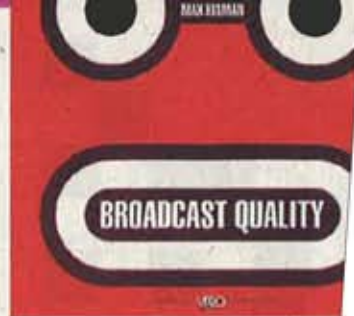
Allemaal beeldsthetiek die inmiddels tot het collectief geheugen behoort. Het enige minpuntje is dat de tekst een beetje gezeglijk de redactieperikelen-door-de-jaren-heen volgt. Daardoor heeft het wat weg van een ledenboek.

Een beschouwende blik met meer afstand was op zijn plaats geweest. Die ontwerpen zijn namelijk goed genoeg.

Bob Witman

★★★★☆

Piet Schreuders en Beate Wegloop (red.): *VPRO gids covers*. VPRO, 256 pagina's; € 24,95. ISBN 978 90 6727 211 7. Verschijnt 30 mei. winkel.vpro.nl

VOLKSKRANT
28 mei 2011

